

2

SIDNEY HOWARD • POKOJNI CHRISTOPHER BEAN

SEZONA 54-55 • PREMIERA 24. X. 54

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

SMISEL HOWARDOVE KOMEDIJE

Avtor naše komedije „Pokojni Christopher Bean“, ameriški pisatelj Sidney Howard našemu občinstvu ni neznan. Prav pred kratkim smo imeli priliko gledati film, za katerega je napisal scenarij po romanu Margaret Mitchellove, „V vrtincu“. Gotovo je, da velike filmske družbe lahko zaupajo take težke in odgovorne naloge samo velikim mojstrom dramatike in filmske scenaristike. „Christophera Beana“ pa Sidney Howard ni napisal samo zato, da bi se občinstvo zgolj zabavalo. Ne, Sidney Howard je hotel s tem delom še nekaj več. Kljub temu, da se zgodba odigrava v Ameriki in se v marsičem nanaša na ameriške razmere, pa ima občečloveško idejo, ki je aktualna povsod. Denar ni vse; so gotove moralne in etične vrednote, ki so več vredne kot materialne dobrine. Pohlep po denarju pa lahko pripelje človeka do kaj nizkih in podlih dejanj. Te misli razkriva avtor, ko nam na odru razgalja nastopajoče osebe v njihovih človeških vsakdanjih slabostih, se iz njih ponorčuje, da se jim nasmejemo, vendar pa tudi zgrozimo nad njimi in njihovimi dejanji, do katerih jih pripelje pohlep po denarju.

Komedija „Christopher Bean“ se konkretno nanaša po svoji vsebini na ameriške razmere. Avtor je hotel s tem delom ošvrkniti sodobne ameriške razmere,

se ne omejuje samo na kritiko, pokaže tudi, v kakšni smeri naj bi se razvijali odnosi med ljudmi, odnosi, polni topline in humanosti. Ljudje v sodobni Ameriki

Brevedla:	Rapa Šuklje
Režiser:	IGOR PRETNAR
Kostumograf:	Milena Kumar
Scenograf:	Niko Matul
Dr. Haggett.	France Trefalt
Mrs. Haggett.	Anka Cigojeva
Ada Haggett	Nada Bavdaževa
Susan Haggett.	Anka Cigojeva
Warren Creamer.	Laci Cigoj
Taleant.	Lado Štiglic
Rosen.	Metod Mayr
Davenport	Jože Pristov

tako zvano „yankievščino“, malomeščanstvo in lažno velikovaščanščino. Sidney Howard kritizira tiste bistvene poteze sodobnega amerikanizma - business - kupčija in samo kupčija, poteze, ki ga spreminjajo v brezčuten stroj. Toda avtor se

naj bi bili taki kot so Abby, Siuse, Warren Creamer in Davenport v naši komediji.

Skratka, komedija je bila napisana z družbeno-kritično in vzgojno tendenco. Tu ne gre za smeh zaradi smeha, temveč bolj za smeh skozi solze, smeh, pomešan

z neko trpkostjo, bolj ko se komedija bliža svojemu koncu. Ljudem, kot so gospa Hagett, Ada, Rosen, Tallant smo se smejali, toda na koncu so se nam zagnusili. Smejali smo se tudi Susie in Warrenu, vendar nam ostaneta do konca simpatična. In končno smo se smejali tudi dr. Hagettu, ki stoji nekje v sredi med „dobrimi“ in „slabimi“. Konec koncev namreč vsaj on spozna, da je bil le on tisti, ki je bil najbolj pohlepen, in ga je zato tudi sram. Dr. Hagett v svojem prejšnjem življenju ni bil pohlepen. Ni bil predvsem zato, ker tudi ni imel prilike za to. Bil je nekako zadovoljen s svojim življenjem in takih prilik tudi ni iskal. Toda ko se mu je taka prilika ponudila sama od sebe, tako rekoč na krožniku, je zagrabil z obema rokama. V preizkušnjah se izkažejo karakterji. Dr. Hagett te preizkušnje ni prestal dobro. Padel je.

To nam torej hoče povedati komedija o „Pokojnem Chrisu Beanu“, o človeku, ki je pravzaprav glavna oseba v pričujoči igri, čeprav je že več let mrtev. In stvari, ki nam jih avtor pove, so dovolj tehtne, da zasluzi njegovo delo uprizoritev na našem odru. — I. P.

NA DUNAJU

Prvo prijetno presenečenje na Dunaju je bilo zame srečanje s Silvo Medvedovo, igralko v gledališču Josefstadta, ki mi je že takoj v prvih dneh omogočila brezplačen obisk v tem gledališču in v Kamerspiele, ki je nekakšna podružnica Josefstadta. Theater in der Josefstadt je eno najstarejših dunajskih gledališč. Na človeka naredi veličasten vtis s svojo bogato notranjo dekorativnostjo. Ima zelo dober obisk, kvaliteten repertoar, zvečinoma moderen, nič klasike. Za vsako premiero angažirajo tega ali onega znanega filmskega igralca, kar ima seveda svoje sončne strani pri inkasu. Sprva je človek fasciniran nad njihovo igro, predvsem nad perfektnim obvladanjem jezika, kasneje pa ugotovi, da je vsak doma le v svoji stroki. Publika se njihovih virtuoznosti nikoli ne naveliča, ker je pač vsak v svojem »fahu« perfekten. Spominjam se čudovite Christl Mardaynove, ki šteje 65 let, ki pa s svojim šarmom in prijetnimi šansoni eliminira 20 let.

Marijo Andergast sem videla v »Klari«, drami Juliane Key, o kateri pišejo, da je bila rojena na Dunaju, svojo mladost pa da je preživela v Sloveniji. Kot igralka in pripovednica je žela prav lepe uspehe. Na odru se je prvič uveljavila leta 1929 z igro, ki nosi originalni naslov »Slovenska Anica«. — »Klara« je bila naštudirana nalašč za dunajski festivalni teden, kritika in publika pa sta jo slabo sprejeli, češ da je preveč neme igre, premalo spektakla. Tudi Dunajčani so v tem oziru leni. Boje se, da bi morali preveč sodelovati, preveč misliti...

Burgtheater je bil med vojno porušen. Zdaj igrajo v bivšem revijskem gledališču »Romacher«. V tem historično-nacionalnem gledališču sem videla Schillerjevega »Vilhelma Tella«. Bila sem razočarana. Sama patetika, narejenost — tako bi pri nas naredili parodijo na to, kako ne smeš igrati. Učitelj govorne tehnike, profesor K. me je vprašal, kako mi je bilo všeč. Odkrito sem mu povedala. Malo mu je bilo nerodno. Pri tako prominentnih igralcih sem pač pričakovala kaj več. Sicer čudovita govorna tehnika, ampak vse je nastavljeno. Nikjer človeka. Odgovoril je: »Ja, Slovani imate — razen Čehov — prednost pred Nemci. Najprej igrate s srcem, potem šele z razumom. Pri Nemcih in Čehih gre najprej vse skozi mozeg — in šele potem do srca. V tem imate prednost.«

Igralci so slabo plačani. Veliko je brezposelnih. Razmerje med plačami avstrijskih in nemških igralcev je 1:6! Tudi sicer se vidi povsod borba za kruh, borba za nedosegljivimi ideali življenja, ki so ga prinesli s sabo Američani. Ob teh poskusih, da bi ujeli ritem modernega sveta, ki je stalno v disharmoniji z življenjskim standardom, pa še vedno eksistira stara francožefska romantika, s katero so slabo prepleskane iluzije, lahko bi rekla narodne iluzije o zlatih časih pod habsburško vladavino, ki se še utegne povrniti!

V spominu mi je značilna anekdota. Ko so pobirali prispevke za nov Burgtheater, je bil odziv publike zelo slab. Neki nabiralec, študent, je zaradi tega nazadnje ves obupan stopil še skeptično do nekega mesarja, prepričan, da opravlja svojo dolžnost čisto po nepotrebnem. Toda kako je bil presenečen, ko je zagledal v svoji roki celih 1000 šilingov. »Nisem si mislil, da ste vi tako velik ljubitelj gledališča, ko vendar celo akademiki ne dajejo več ko po 10 šilingov.« »Ja«, mu odgovori mesar, »Burgtheater me figo briga, ampak rad bi že enkrat videl kako pošteno revijo v Romacheru!«

V. B.

CHRISTOPHER BEAN

(Odlomek iz drugega dejanja)

Tallant: Kaj pa vas je naučil? Če se še spominjate, bi zelo rad kaj slišal o tem.

Abby (vsa navdušena, da lahko govori o tem): O, seveda se spominjam! Mislim, da me je predvsem naučil gledati. Videti na primer rjastorjavo barvo, ki si jo nadene močvirje, medtem ko postane nebo višnjevo kot ta pladenj. (Pokaže pladenj na polici vitrine in ponosno doda.) To je kobalt! Tako pravijo slikarji: kobalt! (Nadaljuje.) In pokazal mi je stari rdeči skedenj in pokriti most, ki ga je slikal kar ven in ven, in ki sem ga bila jaz nava-jena vse življenje in ga nisem niti opazila. In naučil me je, da so lahko stari stoli nekaj več kot samo stari stoli, ki jih vržeš v smeti, da so nekateri med njimi lahko lepi. In isto je rekel o starih vratih, v tistih opečnatih hišah ob glavni cesti. To je povedal takrat, ko so začeli metati stara vrata ven in postavljati nova, ki so jih naročili pri Sears-Roebucku. In — ali veste, da stare opečnate hiše niso rdeče, ampak največkrat zelene in rjave, in da sneg in mesečina nista bela, ampak vseh mogočih barv, in da so bresti najbolj — dekorativni, kadar odpade z njih listje? Tega me je naučil. (Njeni spomini postajajo bolj osebni.) In naučil me je, da se človek lahko napije, pa se vendar nič ne spremeni, temveč postane še bolj človeški, in da je v vsakem človeku več dobrega kot slabega. Oh, veliko me je naučil. Nikoli nisem pozabila niti besedice. Spet in spet sem doživljala tisti čas, ki ga je prebil tukaj.

NAŠA PRIHODNJA PREMIERA

bo komedija »Srečna črta«, ki jo je napisal znani francoski nagrajenec »Velikega priznanja društva avtorjev« Albert Husson. »Srečno črto« so uprizorili 1947. leta. Vsebina: mlad zdravnik, specialist za živčne bolezni, z začetno prakso sprejema v nadstropju nižje od slovite jasnovidke gospe Marfe. Vse drvi le k njej. Če pa že kdo slučajno potrka pri njem, je to le zato, ker je stopnišče slabo razsvetljeno. Zaradi prevelike »klientele« in premajhnih prostorov se ga. Marfa odloči, da bo svoje podjetje razširila. Nesrečna žrtev razmer, doktor z dolgoletnim študijem, postane tako njen pomočnik — nič manj sloviti fakir! Smeha bo dovolj!

DELIKATESA

Najbolje boste postreženi v
naši delikatesni poslovalnici,
ki je odprta dnevno, tudi ob
nedeljah, od 6. do 22. ure

SOLIDNA POSTREŽBA

N I Z K E C E N E

Telefon 381

